

Label Klimaatbestendige projecten

Klimaatverandering treft ons allemaal en dwingt ons actie te ondernemen. Als inrichters van het openbare domein spelen steden en gemeenten een cruciale rol om de gevolgen van de klimaatverandering te beperken. Dat kunnen ze door gericht maatregelen te nemen en uit te voeren. Sinds vorig jaar kunnen steden en gemeenten meedingen naar het nieuwe label 'Klimaatbestendig project', waarmee de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) klimaatadaptieve realisaties belooft. Deze projecten vormen een buffer tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering, waardoor inwoners beter beschermd zijn tegen overstromingen, droogte en hitte. Waar mogelijk, heeft zo'n project ook impact op de ruimere omgeving. Voor deze tweede uitreiking, kent de vakjury na een reeks terreinbezoeken het label 'Klimaatbestendig project' toe aan veertien groenrealisaties. De laureaten ontvangen zowel een award waarmee ze het label kunnen aanbrengen bij het project als een geldprijs geschonken door de VMM. In dit artikel stellen we twee projecten voor die kunnen inspireren om zelf aan de slag te gaan.

Ezra Remes [Vlaamse Milieumaatschappij]

De Markt van Gavere

Een markt heeft vele functies: parkeerplaats, marktplein, ontmoetingsruimte, ruimte voor terrassen, kermis, ... In Vlaanderen is dit vaak een grijs, volledig verhard terrein. Het lijkt moeilijk om op zo'n plein ook klimaatadaptieve maatregelen te integreren, maar Gavere ging deze uitdaging aan. Als kleine gemeente wilde zij haar verharde markt omvormen tot een polyvalente ontmoetingsplek waar mens, natuur en milieu met elkaar zijn verweven. Dit was een complexe opgave: rekening houdend met de klimaatuitdagingen,

parkeernoden en zorgen van burgers, horeca en winkeliers.

Het project vroeg een doordachte en integrale aanpak van de gemeente. Voor het ontwerp werden een participatietraject met inwoners en twee studies uitgevoerd: een parkeerstudie en een mobiliteitsstudie. De parkeerstudie leidde tot minder parkeerplaatsen en een beperking van de parkeerduur tot 2 uur. Op basis van de mobiliteitsstudie kwam er een nieuw rond punt, wat eenrichtingsverkeer op de markt mogelijk

maakte. Beide ingrepen creëerden ruimte voor groenblauwe maatregelen. Daarna ging studie bureau Sweco aan de slag. Een belangrijke uitdaging waren de grote hoogteverschillen (6 meter) en het inpassen van de multifunctionele ruimte, zodat functies zoals de wekelijkse markt en kermissen behouden bleven.

Langs het plein werden infiltrerende plantenvakken met zitplekken aangelegd. Die bufferen regenwater en laten het infiltreren, goed voor 310 m³. De totale groenzone bedraagt 1.400 m². In de plantvakken staan verschillende vaste planten en bomen die met hun schaduw zullen helpen tegen hittestress in de toekomst. Voor extra verkoeling werden waterpartijen aangelegd, gevoed door bronwater. Dit water wordt gezuiverd en hergebruikt.

Door deze transformatie is de markt van Gavere een heerlijke plek om te vertoeven en te spelen, nu en in de toekomst. De PROJECT-tool van VMM geeft de markt een globale score van 5,6, een verbetering van het infiltratiepercentage met 73% en het percentage buffering met 50%. Dit geeft aan dat de toekomstige impact van klimaatverandering grotendeels wordt opgevangen.

De vernieuwde Markt van Gavere

Herinrichting wijk Spaanse Kroon (Leuven)

De wijk 'Spaanse Kroon' in Heverlee werd ingericht en bebouwd tussen de jaren '50 en '70, met heel wat nodeloze verharding, zeker op het openbaar domein. De IMPACT-tool van de VMM voorspelt de dreiging van belangrijke hitte- en droogtestress in de komende decennia. Bovendien kan aflopend regenwater voor wateroverlast zorgen in de wijk zelf en daarbuiten.

In 2022 zette Stad Leuven vanuit een Europees project een intensief participatietraject op met de inwoners. De stad organiseerde een bevraging, organiseerde een lokale infomarkt en de bewoners kregen folders in de bus. Meerdere scenario's werden uitgetekend, waarna ervoor werd gekozen om de binnenkern van de wijk zo verkeersluw mogelijk in te richten. Zo kan volop de kaart van klimaatbestendigheid getrokken worden met heel wat ontharding, aanleg van wadi's en vrijgekomen ruimte voor plantvakken. Daarin komen klimaatbestendige bomen die – eenmaal volgroeid – flink wat schaduw zullen brengen op warme zomerdagen. Waar de wijk aansluit met de naastgelegen steenweg en in straten met meer doorgaand verkeer en openbaar vervoer, komt

De Markt van Gavere ingetekend in de PROJECT-tool van het klimaatportaal

De vernieuwde Markt van Gavere

een lichtere variant. De combinatie van heel wat ontharding met wadi's helpt ook om de lager gelegen wijken ernaast te beschermen tegen wateroverlast.

Het uitzicht van de wijk veranderde sterk. Dat zette heel wat inwoners ertoe aan ook zelf de handen uit de mouwen te steken door voortuinen te ontharden en bomen aan te planten. De stad begeleidde hen hierbij via workshops, praktische fiches die helpen om zelf voortuinen klimaatbestendig (her)aan te leggen, wijkchallenges om hemelwaterneutraal te worden, ...

Om de vinger aan de pols te houden, startte Stad Leuven ook een monitoringsysteem op. Op een achttal plaatsen in de wijk meten sensoren verschillende klimaatparameters, waarmee de evolutie naar een meer klimaatbestendige wijk ook effectief in beeld wordt gebracht.

Inspiratie voor de toekomst

Op de finaledag van de Openbaar-groen-Awards 2024 werden een aantal klimaatbestendig projecten uit de veertien laureaten voorgesteld. Deze projecten kunnen dienen als inspiratie voor andere lokale besturen om samen te werken aan een klimaatbestendige

leefomgeving. En wie weet, om vanaf volgend jaar ook mee te dingen naar het label 'Klimaatbestendig project'.

Bij deze uitreiking van het label hanteerde de jury kwalitatieve elementen om de laureaten te selecteren. Vanaf 2025 moedigen we het gebruik aan van de tools op Klimaatportaal Vlaanderen. Om zicht te krijgen op de lokale kwetsbaarheden (via de IMPACT-tool) bijvoorbeeld. En om het milderend vermogen van ontwerpvarianten te achterhalen (via de PROJECT-tool). In een latere fase vragen we openbaargroenprojecten die aanspraak willen maken op het label, om met de tools de klimaatbestendigheid van hun ontwerp aan te tonen.

Steden en gemeenten kunnen een beroep doen op de lokale adviseurs klimaatadaptatie van de VMM via klimaatadviseurs@vmm.be voor ondersteuning bij het gebruik van de verschillende klimaatadaptatie-tools. Ze krijgen er advies rond een effectief klimaatadaptatiebeleid.

www.vmm.be/klimaatportaal

Laureaten Klimaatbestendig project 2025

Antwerpen

- Brasschaat** | Ontharding en vergroening speelplaats GIBO - Heide
- Rumst** | Aanleg belevingsgroen verkaveling 'De Klinkaert'
- Wommelgem** | Toekomststraat

Oost-Vlaanderen

- Eeklo** | Oeverpark
- Gavere** | Markt
- Sint-Niklaas** | Heraanleg parking Kokkelbeekplein

Limburg

- Genk** | Stadsbos
- Hasselt** | Campersite

Vlaams-Brabant

- Leuven** | Abdij van het Park
- Leuven** | Spaanse Kroon
- Zaventem** | Kersenbergring Nottegem

West-Vlaanderen

- De Panne** | Groene corridor Adinkerke
- Harelbeke** | HAP
- Wevelgem** | Campus met wadi's

Leuven | Spaanse Kroon: Voor [Boven] en na [Onder]

